

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

Факультет історії та філософії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор

(Майя НІКОЛАЄВА)

» _____ 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

ПЕДАГОГІЧНА (АСИСТЕНТСЬКА) ПРАКТИКА

Рівень вищої освіти: Другий (магістерський)

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Спеціальність: 032 Історія та археологія

Освітньо-професійна програма: Історія та археологія

Розробник:

Сминтина Олена Валентинівна, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри археології, етнології та всесвітньої історії.

Погоджено із гарантом ОПП «Історія та археологія»

(підпис)

(Олена СМИНТИНА)
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету історії та філософії

Протокол № 1 від "6" вересня 2022 р.

Голова НМК

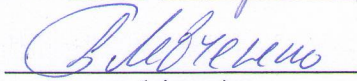

(підпис)

(Галина ЛЕВЧЕНКО)
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету історії та філософії

Протокол № 1 від "31" серпня 2023 р.

Голова НМК

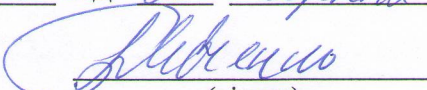

(підпис)

(Галина Левченко)
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету історії та філософії

Протокол № 1 від "30" серпня 2024 р.

Голова НМК

(підпис)

(Галина Левченко)
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис освітньої компоненти

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна форма навчання	заочна форма навчання
Загальна кількість: кредитів – 6 годин – 180 змістових модулів – 1	Галузь знань <u>03 Гуманітарні науки</u> (шифр і назва) Спеціальність <u>032 Історія та археологія</u> (код і назва) Рівень вищої освіти: <u>другий (магістерський)</u>	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
		2-й	2-й
		Семестр	
		3-й	3-й
		Лекції	
		-	-
		Практичні, семінарські	
		-	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		180 год.	180 год.
		Форма підсумкового контролю: диф.залік	

2. Мета та завдання педагогічної (асистентської) практики

Педагогічна (Асистентська) практика є обов'язковою освітньою компонентою освітньо-професійної програми підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 032 "Історія та археологія".

Асистентська практика покликана забезпечити первинну адаптацію здобувачів вищої освіти ступеня магістра до професійної діяльності викладача закладу вищої освіти; розвинути базові адаптаційні, перцептивні, пізнавальні, комунікативні, організаційні, проектувальні та інші вміння самостійного здійснення навчальної і навчально-методичної діяльності викладача широкого кола дисциплін за спеціальністю 032 «Історія та археологія».

Асистентська практика спрямована на: використання студентами теоретичних знань фундаментальних дисциплін за спеціальністю 032 «Історія та археологія», а також знань з педагогіки вищої школи та методики викладання історії у закладах вищої освіти; накопичення досвіду педагогічного спілкування зі здобувачами вищої освіти і співпраці з колегами; розвиток і удосконалення навичок самопідготовки, саморегулювання і самокорекції в процесі організації, здійснення, аналізу і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Мета педагогічної (асистентської) практики – ознайомлення здобувача вищої освіти зі складовими педагогічного процесу та організацією процесу навчання у закладах вищої освіти; формування у студентів системи відповідних педагогічних умінь та навичок, фахових здібностей, необхідних для майбутньої викладацької професійної діяльності.

Завдання педагогічної (асистентської) практики:

- ознайомитись зі структурою і змістом освітнього процесу в закладі вищої освіти, з особливостями роботи викладача, куратора академічної групи;
- засвоїти педагогічні форми освітньої взаємодії зі студентами, навчитися застосовувати на практиці знання і способи діяльності, що були засвоєні під час вивчення фундаментальних, професійно-спрямованих і психолого-педагогічних дисциплін;
- навчитися планувати і проводити навчальні заняття різних типів з ефективним використанням різноманітних методів і засобів навчання, педагогічних прийомів, які активізують пізнавальну діяльність студентів, сприяють їхньому вихованню і розвитку;

– ознайомитись з досвідом викладачів кафедри, випробувати найефективніші прийоми і методи навчання студентів, оволодіти сучасними технологіями навчання;

– опанувати методику аналізу навчальних занять, уміння самоаналізу та самопрограмування;

– сформувані практичні навички професійного та педагогічного спілкування зі здобувачами вищої освіти.

Педагогічна (асистентська) практика спрямована на формування наступних **компетентностей**:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру в галузі історії та археології.

Загальні (ЗК):

ЗК02. Здатність працювати автономно.

ЗК03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК05. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК07. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК09. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні (СК):

СК03. Здатність презентувати та обговорювати результати досліджень і професійної діяльності у сфері історії та археології.

СК07 Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах фахової передвищої та вищої освіти, наукових установах.

СК09. Здатність використовувати сучасні цифрові інструменти і технології для проведення досліджень та професійної діяльності у сфері історії та археології.

СК11. Здатність використовувати набуті знання в ході професійної діяльності та експертного консультування з актуальних проблем історії та археології, міжкультурної комунікації, архівної, музейної та пам'яткоохоронної діяльності.

У результаті проходження Педагогічної (асистентської) практики у очікується набуття наступних **програмних результатів навчання (ПРН)**:

ПРН02. Здійснювати рецензування, коментування, анотації наукових, науково-популярних, освітніх та публіцистичних текстів, які стосуються питань історії та археології.

ПР04. Застосовувати у професійній діяльності у сфері історії та археології сучасні цифрові інструменти і технології для пошуку, збереження і оброблення інформації, у тому числі для виконання наукових досліджень і реалізації освітніх та інноваційних проєктів.

ПР07. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань історії та/або археології до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

ПР09. Здійснювати викладацьку діяльність у закладах вищої освіти на основі сучасних освітніх технологій, а також принципів і практик європейських країн.

ПР11. Актуалізувати набуті знання, вміння та навички під час професійної комунікації з представниками інших наук, а також з представниками органів державної влади, місцевого самоврядування та засобів масової інформації.

В результаті проходження педагогічної (асистентської) практики здобувач вищої освіти повинен **знати**:

- засади організації освітнього процесу у закладі вищої освіти у контексті сучасної філософії освіти;
- систему планування навчальних занять (лекцій, практичних занять) різних типів, проєктування дій викладача та студента на різних етапах освітнього процесу;
- особливості організації різних видів навчально-пізнавальної діяльності студентів на кожному етапі заняття відповідно до його форми й типу;
- критерії, методи, форми оцінювання навчальних досягнень студентів;
- психологічні та індивідуально-типологічні особливості студентів, шляхи організації педагогічної взаємодії з ними відповідно до самотності кожної особистості;
- правила, прийоми організації діалогічного спілкування зі студентами, невербальної поведінки як викладача, техніки мовлення;
- складові педагогічної етики викладача та принципи неконфліктної поведінки.

вміти:

- визначати цілі, структуру навчального заняття відповідно до його форми й типу,
- проєктувати педагогічні дії та дії студентів на різних етапах освітнього процесу;

- організовувати лекції, практичні заняття різних типів, керуючись сучасними нормативними документами;
- обирати зміст наукової інформації відповідно до теми, мети навчального заняття;
- застосовувати різні методи, критерії об'єктивного оцінювання навчальних успіхів студентів, мотивувати виставлені бали;
- дотримуватися норм педагогічної етики, толерантності, педагогічного такту під час взаємодії зі студентами.

3. Організація педагогічної (асистентської) практики

Організація педагогічної (асистентської) практики здійснюється відповідно до Положення «Про організацію та проведення практики здобувачів вищої освіти в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова» та згідно «Опису освітньо-професійної програми ОНУ імені І. І. Мечникова «Історія та археологія» за спеціальністю 032 «історія та археологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Згідно з навчальним планом за даною ОПП, загальний обсяг педагогічної (асистентської) практики складає 180 годин (6 кредитів ЄКТС).

Тривалість практики визначається із розрахунку 1,5 кредити (45 год.) на тиждень та становить 4 навчальні тижні.

Практика відбувається у третьому семестрі після опанування здобувачами вищої освіти обов'язкової освітньої компоненти «Методика викладання історії та педагогіка вищої школи» (4 кредити ЄКТС).

Базою для проведення педагогічної (асистентської) практики є кафедра археології, етнології та всесвітньої історії та кафедра історії України та спеціальних історичних дисциплін факультету історії та філософії Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

У перший день практики проводиться установча конференція, на якій магістрам повідомляють мету і завдання практики, особливості її проведення, порядок обліку та оцінювання їхньої роботи.

На першому тижні практики здобувачі складають індивідуальний план роботи, здійснюють вибір навчальних дисциплін, з яких проводитимуть заняття, погоджують графік відвідування занять з науково-педагогічними працівниками відповідної кафедри, здійснюють знайомство з науковою та навчально-методичною роботою кафедри, відвідують навчальні заняття та інші заходи. Протягом першого тижня визначаються та плануються також

виховні заходи і заходи з профорієнтаційною спрямованістю, які мають провести студенти протягом практики.

Починаючи з 2-го тижня здійснюється проведення навчальних занять магістрантами. Практиканти здійснюють підготовку та проводять навчальні заняття, виховні заходи; відвідують та аналізують проведення залікових навчальних занять однокурсниками.

План та зміст навчального заняття, особливості форми та методів його проведення попередньо обговорюються з викладачем фахової дисципліни, який надає практикантам необхідні консультації.

Згідно складеного графіку студенти проводять два залікових заняття, на яких є присутніми викладач, керівник практики від кафедри та однокурсники. Залікові заняття обговорюються та оцінюються керівником практики.

Після закінчення практики проводиться звітна конференція з підведенням її підсумків. На звітній конференції аналізуються результати практики, висловлюються зауваження з її проведення, висуваються пропозиції щодо удосконалення асистентської практики.

Після завершення практики магістранти подають керівнику практики звітну документацію.

Безпосереднє навчально-методичне керівництво і виконання програми практики забезпечують кафедра археології, етнології та всесвітньої історії та кафедра історії України та спеціальних історичних дисциплін факультету історії та філософії Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Керівник практик від факультету історії та філософії разом з навчальним відділом (завідувачем практик):

- готує наказ з проведення практики,
- забезпечує кафедри необхідною документацією з питань практики,
- здійснює контроль за проведенням практики,
- аналізує звіти кафедр за результатами практики та готує підсумкову довідку про її проведення.

Керівник практиками від кафедри:

- забезпечує проведення всіх організаційних заходів перед відправленням здобувачів вищої освіти на практику (інструктажу про порядок проходження

практики, інструктаж з охорони праці. надання студентам-практикантам необхідних документів щодо асистентської практики тощо);

- складає графік проведення залікових занять практикантів;

- контролює виконання практикантами правил внутрішнього трудового розпорядку, здійснює облік відвідування магістрантами практики;
- надає консультації практикантам щодо складання їх індивідуального плану роботи під час практики;
- здійснює методичний супровід підготовки та здобувачем навчальних занять відповідно до індивідуального плану;
- здійснює відвідування та аналіз залікових занять, які проводять практиканти;
- надає консультації здобувачам вищої освіти стосовно порядку та особливостей проходження практики;
- перевіряє звітні матеріали здобувачів вищої освіти за результатами практики;
- у складі комісії приймає заліки з практики;
- подає письмовий звіт про проведення практики із зауваженнями пропозиціями щодо її поліпшення.

Практиканти зобов'язані:

- одержати від керівника практики методичні матеріали щодо проведення практики;
- виконати у повному обсязі всі завдання, передбачені програмою практики та зазначені в індивідуальному плані з урахуванням вказівок керівників практики;
- дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії та внутрішнього розпорядку;
- своєчасно оформити звітну документацію та скласти залік з практики.

4. Зміст педагогічної (асистентської) практики

Асистентська практика безпосередньо пов'язана з викладацькою діяльністю викладача ЗВО. Тому її зміст складає навчальна, методична, організаційна, виховна, самоосвітня робота.

Проведення асистентської практики передбачає три етапи: початковий, основний, завершальний.

Початковий етап. Основним завданням початкового етапу є практична підготовка до самостійної роботи в якості викладача ЗВО.

На цьому етапі практиканти виконують таку роботу:

- ознайомлення з навчально-методичною та науковою роботою кафедри археології, етнології та всесвітньої історії та кафедри історії України та

спеціальних історичних дисциплін факультету історії та філософії Одеського національного університету імені І. І. Мечникова,

- вивчення нормативних документів щодо організації освітнього процесу в ОНУ,

- аналіз структури підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського), другого (магістерського) та третього (докторського) рівнів за спеціальністю 032 «Історія та археологія»,

- ознайомлення з навчальним планом, навчальними робочими програмами, індивідуальними планами роботи викладачів, індивідуальними планами здобувачів;

- відвідування занять провідних викладачів кафедри, факультету з метою вивчення методичного досвіду і системи навчальної роботи загалом,

- ознайомлення з методикою підготовки до навчальних занять і методикою викладання навчального матеріалу з обраних навчальних дисциплін,

- засвоєння засобів організації та контролю самостійної роботи студентів, зокрема, при підготовці до практичних занять.

Основний етап. На основному етапі практики відбувається безпосередня самостійна діяльність здобувача вищої освіти, яка включає підготовку до проведення навчальних занять, виховних заходів та їх проведення, а також відвідування і аналіз навчальних занять однокурсників.

Методична робота спрямована на підготовку до навчальних занять та передбачає:

- вивчення науково-методичної літератури відповідного змісту;
- вивчення психологічних, вікових та індивідуальних особливостей студентів групи, де будуть проводитися навчальні заняття, стан їх успішності;

- розробку методичного інструментарію до навчальних занять (мультимедійна презентація, роздатковий дидактичний матеріал, завдання для активізації навчально-професійної діяльності студентів, професійно-орієнтовані завдання, евристичні завдання, кейси, дидактичні ігри тощо; завдань для оцінювання навчальних досягнень студентів);

- розробку розгорнутого план-конспекту лекції, практичного заняття з навчальної дисципліни відповідно до робочої програми;

- відвідування та аналіз навчальних занять однокурсників.

Навчальна робота включає:

- самостійне проведення навчальних занять для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, а саме лекцій (або їх фрагментів) та практичних занять;

- відвідування та обговорення навчальних занять однокурсників.

Організаційна та виховна робота здійснюється за такими напрямками:

- участь в наукових, науково-методичних та виховних заходах, які проводяться кафедрою;

- організація та проведення для студентів першого (бакалаврського) рівня заходу виховного спрямування (кураторська година, засідання наукового гуртка/проблемної групи тощо);

- профорієнтаційна робота у закладах середньої освіти з популяризації знань та залучення школярів до вступу на спеціальність «історія та археологія» в ОНУ імені І. І. Мечникова.

Завершальний етап. На завершальному етапі практики аналізуються її результати. Практиканти оформляють звітну документацію, доповідають про результати практики на звітній конференції. Здобувачі вищої освіти захищають результати практики у встановленому порядку.

5. Форми контролю і методи оцінювання

Керівник практики здійснює облік роботи магістрантів згідно їх індивідуального плану, відвідує поточні та залікові заняття та заходи, які проводять студенти-практиканти, організовує їх обговорення та аналіз, оцінює залікові заняття.

Після закінчення терміну практики магістранти звітують про виконання програми асистентської практики на підсумковій конференції .

За результатами проведеної роботи під час асистентської практики здобувачі складають таку *звітну документацію*:

1. Щоденник практики.
2. Звіт про підсумки практики, що містить виклад про веденої під час практики роботи (згідно індивідуального плану).
3. Розгорнутий план-конспект однієї лекції.
4. Розгорнуті плани-конспекти залікових практичних занять (2 заняття), а також дидактичні та навчально -методичні матеріали до них.
4. Аналіз відвіданого заняття однокурсників.

5. Підготовлені дидактичні матеріали, презентації, наочні засоби навчання до занять

6. Методична розробка проведеного виховного або профорієнтаційного заходу.

Підсумкова оцінка з виробничої (асистентської) практика є середньозваженою за всіма видами виконаної магістрантом роботи протягом практики.

Звіт перевіряється і затверджується керівником практики.

Критерії оцінювання результатів практики

Оцінка за національною шкалою	Здобувач продемонстрував:
Відмінно (90-100 балів)	Високий рівень фахових знань і методики викладання фахових дисциплін, теоретичних основ планування освітнього процесу, обліку та контролю знань та умінь учнів, творча інтерпретація інноваційних педагогічних технологій, повністю виконано усі завдання з педагогічної практики, вчасно оформлена звітна документація з педагогічної практики.
Добре (75-89 балів)	Достатній рівень фахових знань і методики викладання фахових дисциплін, теоретичних основ планування освітнього процесу, обліку та контролю знань та умінь учнів; повністю виконано усі завдання з педагогічної практики, вчасно оформлена звітна документація з педагогічної практики.
Задовільно (60-74 бали)	Недостатньо повне та ґрунтовне оволодіння фаховими знаннями і методикою викладання фахових дисциплін, теоретичними основами планування освітнього процесу, обліку та контролю знань та умінь учнів, виконано усі завдання з педагогічної практики, але із зауваженнями, невчасно оформлена звітна документація з педагогічної практики.

Незадовільно з можливістю повторного проходження педагогічної (асистентської) практики (35-59 балів)	Недостатнє оволодіння фаховими знаннями і методикою викладання фахових дисциплін, теоретичними основами планування освітнього процесу, обліку та контролю знань та умінь учнів, виконано частково завдання з педагогічної практики, невчасне оформлення звітної документації з педагогічної практики із значними зауваженнями.
Незадовільно (0 – 34 бали)	Не виконано програму практики, не вміє викласти зміст жодної теми навчальної дисципліни.

6. Розподіл балів, які отримують здобувачі

За виконання окремих видів робіт здобувачі отримують наступну кількість балів:

	Вид роботи	Форма звітності	Кількість балів
1	Відвідування установчої конференції, складання індивідуального плану	Індивідуальний план	0-5
2	Написання конспекту лекції	Конспект	0-5
3	Написання конспекту практичного заняття	Конспект	0-5
4	Підготовка мультимедійної презентації до навчального заняття	Презентація	0-10
5	Проведення лекції (або її фрагменту)	Практичне виконання	0-20
6	Проведення двох практичних занять	Практичне виконання	0-20
7	Аналіз навчального заняття однокурсника	Рецензія	0-5
8	Проведення профорієнтаційного заходу	Опис	0-10
9	Проведення виховного заходу	Опис	0-10

10	Відвідування підсумкової конференції, подання звіту з проходження практики	Звіт	0-10
	Разом		0-100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7. Навчально-методичне забезпечення

Робоча програма практики

Силабус

Форми звітної документації

8. Рекомендована література

1. Біляковська О. О. Дидактика вищої школи: навч. посібн. / О. О. Біляковська, І.Я. Мицишин, С.Б. Цюра. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013. 360 с.
2. Калашнікова Л. М., Жерновникова О. А. Педагогіка вищої школи у схемах і таблицях : навчальний посібник. Харків : Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 2016. 260 с.
3. Каплінський К. В. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник. Вінниця: ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015. 224 с.
4. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник / О. В. Малихін, І. Г. Павленко, О. О. Лаврентьева, Г. І. Матукова. Київ: КНТ, 2014. 262 с.
5. Стинська В. В. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник. Івано–Франківськ, 2022.180 с.
6. Ткаченко М. В. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник. Одеса: ИНВАЦ, 2013. 150 с.
7. Туркот Т.І., Коновал О.А. Педагогіка та психологія вищої школи: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Херсон: Олді-плюс, 2013. 466 с.
8. Якимова Л.М. Методика викладання фахових дисциплін у ЗВО: опорний конспект лекцій у схемах і таблицях : навч. посібник. Чернівці: Технодрук, 2019. 177 с.

9. Електронні інформаційні ресурси

Офіційний сайт НБ ОНУ імені І. І. Мечникова. Постійна адреса: <http://library.onu.edu.ua>

Офіційний сайт Одеської національної наукової бібліотеки. Постійна адреса: <http://odnb.odessa.ua/>

Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. Постійна адреса: <https://mon.gov.ua/>

Офіційний сайт Національної академії педагогічних наук України. Постійна адреса: <https://www.naps.gov.ua/>

Офіційний сайт Інституту вищої освіти НАПН України. Постійна адреса: <https://ihed.org.ua/publications/>

Офіційний сайт Інституту педагогіки НАПН України. Постійна адреса:
<https://undip.org.ua/library/>

Офіційний сайт Державної науково-педагогічної бібліотеки України
імені В. О. Сухомлинського. Постійна адреса: <http://www.dnpb.gov.ua/>

Офіційний сайт Освітнього порталу – освіта в Україні, освіта за
кордоном. Постійна адреса: <http://www.osvita.org.ua/>